

GENERALDIREKTORATET FÖR INTERN POLITIK

POLICYAVDELNINGEN **C**

MEDBORGERLIGA RÄTTIGHETER OCH KONSTITUTIONELLA FRÅGOR

Konstitutionella frågor

Rättvisa, frihet och säkerhet

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Rättsliga och parlamentariska frågor

Framställningar

**Hinder för rätten att fritt röra sig
och att fritt uppehålla sig för
unionsmedborgare och deras
familjer: Landsrapport för Sverige**

LIBE/PETI

GENERALDIREKTORATET FÖR EU-INTERN POLITIK
UTREDNINGSAVDELNING C: MEDBORGERLIGA RÄTTIGHETER OCH
KONSTITUTIONELLA FRÅGOR

MEDBORGERLIGA FRI- OCH RÄTTIGHETER SAMT RÄTTSLIGA
OCH INRIKES FRÅGOR
FRAMSTÄLLNINGAR

Hinder för rätten att fritt röra sig och att
fritt uppehålla sig för unionsmedborgare
och deras familjer: Landsrapport för
Sverige

STUDIE

Sammanfattning

I denna studie, som beställts av Europaparlamentets utredningsavdelning för medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor på begäran av utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor och utskottet för framställningar, analyseras den aktuella situationen för införlivandet av utvalda bestämmelser i direktiv 2004/38/EG i Sverige, och i studien identifieras de främsta kvarstående hindren i svensk nationell lagstiftning och praxis för den fria rörligheten för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. I studien undersöks även diskriminerande begränsningar av den fria rörligheten, åtgärder för att motverka missbruk av rättigheter och nekad inresa och uppehållsrätt, utöver utvisningar.

OM PUBLIKATIONEN

Denna forskningsrapport begärdes av Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor och utskottet för framställningar och beställdes, kontrollerades och publicerades av utredningsavdelningen för medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor.

Utredningsavdelningarna tillhandahåller oberoende sakkunskaper, både internt och externt, i syfte att hjälpa Europaparlamentets utskott och andra parlamentsorgan i deras arbete med att utforma lagstiftning om och utöva demokratisk kontroll av EU:s externa och interna politik.

Du kan kontakta utredningsavdelningen för medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor eller prenumerera på det månatliga nyhetsbrevet genom att skriva till:

poldep-citizens@europarl.europa.eu

Ansvariga forskningshandläggare

Ottavio Marzocchi och Darren Neville
Utredningsavdelning C: Medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor
Europaparlamentet
B-1047 Bryssel
E-post: poldep-citizens@europarl.europa.eu

FÖRFATTARE

Ida Otken Eriksson, aktiv delägare i Öberg & Associés
Hanna Petterson, delägare i Öberg & Associés

Under vägledning av Milieu Ltd. (Belgien); Projektledare: Nathalie Meurens och Gillian Kelly.

SPRÅKVERSIONER

Original: EN
Översättning: SV

Manuskript färdigställt i juni 2016.
© Europeiska unionen 2016

Detta dokument finns tillgängligt på internet på:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

ANSVARFRISKRIVNING

De åsikter som framförs i detta dokument är upphovsmannens och utgör inte nödvändigtvis Europaparlamentets officiella ståndpunkt.

Återgivning och översättning för icke-kommersiellt bruk är tillåtet under förutsättning att källan anges och att utgivaren meddelas i förväg och erhåller en kopia.

Innehåll

FÖRTECKNING ÖVER FÖRKORTNINGAR	5
FÖRTECKNING ÖVER TABELLER	6
SAMMANFATTNING OCH KOMMENTARER	7
1. ÖVERBLICK ÖVER INFÖRLIVANDET AV DIREKTIV 2004/38/EG OCH DEN SENASTE TIDENS UTVECKLING	8
1.1. Ramen för införlivandet	8
1.1.1. Överblick över införlivandet enligt Europaparlamentets och kommissionens bedömning 2008	8
1.1.2. Vad har förändrats sedan dess	9
1.2. Det aktuella läget för införlivandet	10
1.2.1. Övergripande bedömning av det aktuella läget för införlivandet i Sverige	10
1.2.2. Tilläggs villkor i lag eller praxis för att familjemedlemmar (särskilt familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare) ska kunna utöva sin rätt till fri rörlighet	11
1.2.3. Sveriges inställning till unionsmedborgares partner	11
1.2.4. Sveriges genomförande av Metock-avgörandet	11
1.2.5. Krav för att få uppehållsrätt utöver de som anges i artiklarna 7.1 och 7.2 i direktivet	12
1.2.6. Villkor som är knutna till permanent uppehållstillstånd utöver artikel 16 i direktivet	12
2. GENOMFÖRANDE AV DIREKTIVET: BESKRIVNING AV DE FRÄMSTA KVARSTÅENDE HINDREN	13
2.1. De främsta hindren för unionsmedborgare	13
2.1.1. Inresa	13
2.1.2. Uppehåll	13
2.1.3. Tillgång till social trygghet och sjukvård	14
2.1.4. Övriga	14
2.2. De främsta hindren för familjemedlemmar till unionsmedborgare	19
2.2.1. Inresa	19
2.2.2. Uppehåll	19
2.2.3. Tillgång till social trygghet och sjukvård	20
2.2.4. Övriga	20
3. DISKRIMINERANDE BEGRÄNSNINGAR AV DEN FRIA RÖRLIGHETEN	21
3.1. Diskriminering på grund av nationalitet	21
3.2. Diskriminering på grund av civilstånd/sexuell läggning	21
3.3. Diskriminering på grund av etniskt ursprung	21
4. ÅTGÄRDER FÖR ATT MOTVERKA MISSBRUK AV RÄTTIGHETER	24

4.1. Skenäktenskap	24
4.2. Bedrägeri – skensamboskap och falsk adoption	25
5. NEKAD INRESA eller NEKAT UPPEHÅLLSTILLSTÅND OCH UTVISNING AV UNIONSMEDBORGARE OCH DERAS FAMILJEMEDLEMMAR	26
5.1. Nekad inresa eller nekat uppehållstillstånd	26
5.2. Utvisning av unionsmedborgare och deras familjemedlemmar	27
6. SLUTSATSER	30
BILAGA I: ÖVERSIKTSTABELL ÖVER INFÖRLIVANDET	32
BILAGA II UPPGIFTER OM NEKAD INRESA OCH UTVISNING	39
BIBLIOGRAFI	40

FÖRTECKNING ÖVER FÖRKORTNINGAR

- EU-domstolen** Europeiska unionens domstol
- EES** Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
- EHIC** Europeiska sjukförsäkringskortet
- EP** Europaparlamentet
- Solvit** Problemlösningsnätverket för den inre marknaden
- EU-fördraget** Fördraget om Europeiska unionen
- EUF-fördraget** Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
- Kommissionen** Europeiska kommissionen

FÖRTECKNING ÖVER TABELLER

TABELL 1

Överblick över införlivandet **32**

TABELL 2

Uppgifter om nekad inresa, nekad uppehållstillstånd och utvisningar **39**

SAMMANFATTNING OCH KOMMENTARER

I rapporten analyseras det aktuella läget för införlivandet av direktiv 2004/38/EG i Sverige och de främsta kvarstående hindren i svensk nationell lagstiftning och praxis för den fria rörligheten för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar identifieras.

Vad gäller **införlivandet av direktivet om fri rörlighet**¹ framkommer i rapporten att efter 2014 års ändringar i den svenska utlänningslagen (2005:716) har införlivandet nu **fullbordats med gott resultat**². På flera områden är utlänningslagen **mer fördelaktig** för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar än vad direktivet är.

I rapporten undersöks vidare huruvida det finns några **kvarstående hinder** för den fria rörligheten, för det första vad gäller hinder för unionsmedborgarna själva och för det andra för unionsmedborgarnas familjemedlemmar. Enligt författarnas uppfattning kvarstår enbart ett praktiskt hinder med avseende på den fria rörligheten för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar, de **administrativa svårigheterna** att få ett **personnummer** från Skatteverket, vilket innebär ett **allvarligt hinder i vardagen** i det svenska samhället. Inga andra hinder för den fria rörligheten har identifierats för varken unionsmedborgare eller deras familjemedlemmar avseende inresa, uppehåll, tillgång till social trygghet och sjukvård, eller på annat sätt.

Vad gäller frågan huruvida diskriminerande begränsningar av den fria rörligheten förekommer på grund av nationalitet, civilstånd/sexuell läggning och etniskt ursprung, har **inga diskriminerande** begränsningar av den fria rörligheten på grund av nationalitet och civilstånd/sexuell läggning **identifierats**. I Sverige finns dock flera rapporterade fall av att **romer** diskriminerats av olika privata tjänsteleverantörer, dvs. klagomål har framförts avseende nekan att upplåta bostäder och nekat tillträde till olika tjänster inom det svenska samhället. Dessa klagomål har bemötts, eller kommer sannolikt att bemötas, i rättssystemet.

De senaste åren har det varit en livlig debatt i Sverige om EU-migranter på grund av det upplevda inflödet av rumänska och bulgariska medborgare av romskt ursprung som börjar tiggas. Det finns ingen bestämmelse i utlänningslagen, eller någon annanstans, som medger att dessa individer utvisas eller på annat sätt avlägsnas från Sverige.

I rapporten nämns även kort **skenäktenskap och andra typer av bedrägeri**. Då **få fall** har fastställts i Sverige förekommer **få klagomål eller ingen större debatt** om denna fråga.

Slutligen tittar man i rapporten på **nekad inresa, nekat uppehälle och utvisning** av unionsmedborgare. Det har varit väldigt svårt att erhålla information, och ingen relevant statistik erhöles från de behöriga myndigheterna. Unionsmedborgare och deras familjemedlemmar kan inte nekas inresa till Sverige om de kan identifiera sig. Dessutom har **väldigt få fall** av utvisning av unionsmedborgare och deras familjemedlemmar skett, och dessa utvisningar har skett inom ramen för en fällande brottmålsdom. Det finns **ingen rättslig grund** i Sverige för utvisning av individer som anses vara **en orimlig börda för det sociala trygghetssystemet**.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG, EUT L 158, 30.4.2004, s. 77 (*direktivet* eller *direktiv 2004/38/EG*).

² Utlänningslag (2005:716), 2005-09-29.

1. ÖVERBLICK ÖVER INFÖRLIVANDET AV DIREKTIV 2004/38/EG OCH DEN SENASTE TIDENS UTVECKLING

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER

- År 2014 ändrade Sverige utlänningslagen och införde nya bestämmelser i syfte att **förbättra införlivandet** av direktivet.
- Efter dessa ändringar anses införlivandet av direktivet vara **tillfredsställande**.
- I vissa avseenden är utlänningslagen **mer fördelaktig** för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar än direktivet självt.

1.1. Ramen för införlivandet

1.1.1. Överblick över införlivandet enligt Europaparlamentets och kommissionens bedömning 2008

År 2008 fann Europeiska kommissionen (*kommissionen*) att medan Sverige mestadels korrekt har införlivat direktivet **kvarstod vissa betydande brister och fall av felaktigt införlivande**³. I synnerhet hade Sverige inte korrekt införlivat artiklarna 2.2 (definitionen av "familjemedlem") och 5.4 (som föreskriver rätten till inresa för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar som anländer vid gränsen utan de erforderade resehandlingarna eller, om så krävs, inreseviseringar) i direktivet, samt begreppet "orimlig börda".

Kommissionen inledde överträdelseförfaranden mot Sverige enligt artikel 226 i EG-fördraget på grund av att landet inte meddelat texten till den nationella lagstiftning som antagits för att införliva direktivet⁴.

Den nationella experten för Sverige i den studie som genomfördes av Europaparlamentet (*parlamentet*) 2009⁵ konstaterade att förfarandet för införlivande av direktivet dessvärre är tämligen imperfekt och skulle kunna förbättras, även om den övergripande utvärderingen av införlivandet av direktivet via utlänningslagen har varit tillfredsställande och unionsmedborgarnas och deras familjemedlemmars rättigheter verkar ha beaktats⁶. Experten uppmärksammade särskilt de **administrativa hinder** som begränsar unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig, och nämnde specifikt Sveriges system för utfärdande av **id-kort** som vid denna tidpunkt höll på att reformeras. Experten noterade även att det svenska kravet att unionsmedborgare ska registrera sin närvaro i Sverige hos Migrationsverket inom de tre första månaderna efter anländandet bryter mot artikel 8.2 i direktivet och innebar även att unionsmedborgare behandlades mindre fördelaktigt än nordiska medborgare (medborgare i Finland, Island, Danmark och Norge), som fick registrera sig i den kommun där de bodde.

³ Europeiska kommissionen, *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier*, COM(2008)0840, s. 12.

⁴ *Ibidem*, s. 3.

⁵ Europaparlamentet, generaldirektoratet för EU-intern politik, utredningsavdelningen för medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor, jämförande studie om tillämpningen av direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, 2009.

⁶ *Ibid.* s. xiii.

1.1.2. Vad har förändrats sedan dess

Efter kommissionens kritik av Sveriges felaktiga införlivande av direktivet vidtogs åtgärder under **2014** för att lösa de problem som påtalats genom **ändringar i utlänningslagen** samt, i mindre utsträckning, i utlänningsförordningen (2006:97)⁷:

- Ett fjärde stycke lades till i 3 a kap., 2 § utlänningslagen. I bestämmelsen, som definierar "familjemedlem till EES-medborgare", ingår nu även "**annan familjemedlem**". "Annan" familjemedlem är en familjemedlem som i det land som han eller hon har kommit från är beroende av EES-medborgaren för sin försörjning eller ingår i EES-medborgarens hushåll. Om det av allvarliga hälsoskäl absolut krävs att EES-medborgaren personligen tar hand om familjemedlemmen hör familjemedlemmen också till definitionen av "annan" familjemedlem⁸.
- Införlivandet av artikel 7.4 i direktivet förbättrades, och tidigare begränsningar togs bort, dvs. för kategorin av "familjemedlemmar" som berättigats automatisk rätt att stanna om EES-medborgaren är en **student** (make/maka eller sambo och barn under 21). I dag är kategorierna av familjemedlemmar som kan förvärva rätten att stanna samma för alla EES-medborgare som själva har rätt att stanna, inbegripet studenter⁹.

Efter Europeiska unionens domstols (EU-domstolen) dom i Eind¹⁰ har den svenska regeringen inkluderat en särskild bestämmelse om **familjemedlemmar till svenska medborgare som återvänder till Sverige** efter att ha utövat sin rätt till fri rörlighet¹¹. Bestämmelsen specificerar att uppehållsrätten Sverige gäller för en utlänning som är en familjemedlem (enligt definitionen i 3 a kap., 2 § utlänningslagen) till en svensk medborgare som återvänder till Sverige efter att ha utövat sin rätt till fri rörlighet i enlighet med direktivet, samt för en utlänning som har följt med eller anslutit sig till en svensk medborgare som utövat sin rätt till fri rörlighet.

- Utlänningslagen ändrades för att göra det möjligt för regeringen att utfärda förordningar om **rätten till permanent uppehållstillstånd** enligt artikel 18.
- Rätten för familjemedlemmar till svenska medborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet och som är anställda eller egenföretagare i Sverige att få samma behandling som svenska medborgare enligt **studiestödslagen** inkluderades¹².
- Ändringar gjordes för att **förtydliga reglerna om nekad inresa och utvisning** för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Ändringarna var mestadels redaktionella, men en **ny bestämmelse som tillåter nekad inresa av hänsyn till allmän säkerhet och ordning** inkluderades där lagstiftningen tidigare enbart tillät **utvisning** av hänsyn till allmän säkerhet och ordning. En särskild bestämmelse om utvisning och nekad inresa för EES-medborgare som är **barn** inkluderades. 8 kap. 12 § ändrades också för att anpassa dess lydelse till lydelsen i direktivet¹³.

⁷ Utlänningsförordning (2006:97), 2006-02-23.

⁸ Förarbeten, prop. 2013/14 :81, s. 22–26.

⁹ Förarbeten, prop. 2013/14 :81, s. 26–27.

¹⁰ Eind, C-291/05, EU :C :2007 :771.

¹¹ Förarbeten, prop. 2013/14 :81, s. 18–22.

¹² Förarbeten, prop. 2013/14:81, s. 21–22.

¹³ Förarbeten, prop. 2013/14:82, s. 54–58.

- En ny bestämmelse infördes för **skenäktenskap, skensamboskap och falsk adoption**. Denna ändring var en kodifiering av en dom i Migrationsöverdomstolen 2009¹⁴. I domen framhöll domstolen att unionsrätten, i enlighet med rättspraxis vid EU-domstolen, inte får åberopas i fall av missbruk eller bedrägeri. Familjemedlemmarna till en unionsmedborgare skulle därför inte kunna ges uppehållsrätt om äktenskapet endast ingicks i syfte att kringgå bestämmelserna om inresa och uppehåll för tredjelandsmedborgare. Lagen ändrades för att spegla denna utveckling av rättspraxis. Bestämmelsen formades efter en befintlig bestämmelse om uppehållstillstånd som gör att uppehållstillstånd kan nekas när det gäller skenäktenskap eller skensamboskap och falsk adoption¹⁵.
- Bestämmelsen i 8 kap. 9 § utlänningslagen ändrades för att inkludera ordet "orimlig". Enligt den tidigare bestämmelsen kunde en unionsmedborgare och hans eller hennes familjemedlemmar tvingas lämna landet¹⁶ **helt enkelt för att de blivit en börda för det sociala trygghetssystemet**. Ändringen tydliggjorde att denna börda måste ha en viss betydelse¹⁷. En person måste därför ha utnyttjad det sociala trygghetssystemet ett betydande antal gånger innan han eller hon kan anses vara en orimlig börda enligt utlänningslagen¹⁸. Möjligheten att tvinga en person att lämna landet av denna anledning **finns enbart under uppehållets tre första månader** och det är, enligt förarbetena, osannolikt att en person redan har blivit en orimlig börda under denna korta period. Detta innebär att bestämmelsen enbart kommer att vara tillämplig under exceptionella omständigheter¹⁹. **I bestämmelsen anges uttryckligen att den inte är tillämplig på utlänningslag som har "uppehållsrätt"**. Enligt utlänningslagen definieras "uppehållsrätten" som uppehållsrätt för längre tid än tre månader (artikel 7 i direktivet). Detta innebär att inga unionsmedborgare eller deras familjemedlemmar kan avvisas enligt bestämmelsen under sina första tre månader i Sverige om de uppfyller de grundläggande krav för fri rörlighet som specificeras i artikel 7.
- **Skatteverket ålades att utfärda id-kort** vilket åtgärdade den lucka i lagen som uppstod när Svensk Kassaservice avskaffades²⁰.

Genom dessa ändringar har de brister och felaktigheter som fastställts av kommissionen och parlamentet hanterats.

1.2. Det aktuella läget för införlivandet

1.2.1. Övergripande bedömning av det aktuella läget för införlivandet i Sverige

I enlighet med beskrivningen i ovanstående avsnitt gjordes 2014 ett antal ändringar i regelverket för att förbättra införlivandet av direktivet, och därefter kan läget för införlivandet anses vara tillfredsställande. **Enligt författarnas uppfattning överstiger införlivandet nu 90 %**. I vissa fall är reglerna inom ramen för utlänningslagen **mer fördelaktiga** än de

¹⁴ Migrationsöverdomstolens dom av den 26 mars 2009, MIG 2009:11.

¹⁵ Förarbeten, prop. 2013/14:81, s. 29.

¹⁶ På svenska "avvisas", ordagrann översättning till engelska i enlighet med den terminologi som används i utlänningslagen. "nekas inresa och uppehållstillstånd", men i realiteten och enligt EU:s terminologi likställt med "utvisning".

¹⁷ Förarbeten, prop. 2013/14:82, s. 56.

¹⁸ Förarbeten, prop. 2005/06:77, s. 73.

¹⁹ Wikrén, G. & Sandesjö, H., *Utlänningslagen med kommentarer*, version från den 10 maj 2015.

²⁰ Lag (2015:899) om identitetskort för folkbokförda i Sverige, 2015-12-10 och förordning (2015:904) om identitetskort för folkbokförda i Sverige, 2015-12-10.

inom ramen för direktivet självt. Exempelvis har Sverige valt att inte införliva det undantag som låter medlemsstaterna begränsa den fria rörligheten med hänsyn till folkhälsan.

Begreppet "tillräckliga tillgångar" införlivas genom 3 a kap. 3 § punkt 3 och 4. Dessa bestämmelser gör det möjligt för studenter som är EES-medborgare, samt andra EES-medborgare som har "tillräckliga tillgångar", att få uppehållsrätt i Sverige.

Migrationsöverdomstolen tolkade "**tillräckliga tillgångar**" som att unionsmedborgaren måste ha sådana tillgångar att han eller hon inte blir en börda för det sociala trygghetssystemet (MIG 2011:19). I detta fall mottog den berörda personen vissa förmåner inom ramen för det svenska sociala trygghetssystemet, men detta räckte inte för att beröva henne uppehållsrätten i Sverige²¹. Inga andra problem rapporterades med avseende på begreppet "tillräckliga tillgångar", vilket antyder att dess tolkning gjorts i linje med direktivet.

Sverige har **inte uttryckligen i utlänningslagen införlivat klausulen om likabehandling** i artikel 24 i direktivet vilket, strängt talat, skulle kunna anses utgöra en lucka i lagen och partiellt införlivande. Rätten till likabehandling för unionsmedborgare följer dock av de direkt tillämpliga och effektiva bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) samt de svenska konstitutionella bestämmelserna om anslutning till EU.

1.2.2. Tilläggs villkor i lag eller praxis för att familjemedlemmar (särskilt familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare) ska kunna utöva sin rätt till fri rörlighet

Inga ytterligare krav påförs i lag eller praxis för unionsmedborgare eller deras familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare för att få uppehållsrätt i Sverige.

1.2.3. Sveriges inställning till unionsmedborgares partner

Samkönade äktenskap och samkönade samboskap erkänns som likvärdiga olikkönade äktenskap och olikkönade samboskap. Inga problem rapporteras om tolkningen/tillämpningen av ett varaktigt förhållande. Detta berörs utförligare i avsnitt 3.2 nedan.

1.2.4. Sveriges genomförande av Metock-avgörandet

Det finns inget krav på att en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare måste ha bott lagligen i en annan medlemsstat före inresan till Sverige. Som anges ovan står det nu uttryckligen i 3 a kap. 2 § utlänningslagen att uppehållsrätten i Sverige gäller för en utlänning som är en familjemedlem till en svensk medborgare som har återvänt till Sverige efter att ha utövat sin rätt till fri rörlighet i enlighet med direktivet, samt för en utlänning som har följt med eller anslutit sig till en svensk medborgare som utövat sin rätt till fri rörlighet.

²¹ Migrationsöverdomstolens dom, MIG 2011:19, avgörandedatum 2011-06-16.

1.2.5. Krav för att få uppehållsrätt utöver de som anges i artiklarna 7.1 och 7.2 i direktivet

Det finns inga ytterligare krav för att få uppehållsrätt utöver de som anges i artiklarna 7.1 och 7.2 i direktivet. År 2015 rapporterades att en bulgarisk jobbsökande nekats uppehållstillstånd trots att hans bror lämnade garantier för hela familjen, men detta var en enskild händelse²².

1.2.6. Villkor som är knutna till permanent uppehållstillstånd utöver artikel 16 i direktivet

Sverige ålägger inga tilläggsvillkor för permanent uppehållstillstånd utöver de som anges i artikel 16 i direktivet.

Inga andra problem med införlivandet har identifierats.

²² Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 11, kvartal 1/2015 (januari–mars).

2. GENOMFÖRANDE AV DIREKTIVET: BESKRIVNING AV DE FRÄMSTA KVARSTÅENDE HINDREN

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER

- Ett viktigt praktiskt hinder för den fria rörligheten är att Skatteverket inte godkänner några **bevis på sjukförsäkring utöver S1-blanketten**. Detta utgör **ett hinder för att få ett personnummer** i Sverige, och det är väldigt svårt att söka arbete, få en lön, öppna ett bankkonto etc. utan ett sådant.
- Ett annat hinder för den fria rörligheten är **den fortsatta svårigheten att få ett svenskt id-kort från Skatteverket**. Det är visserligen inte obligatoriskt att inneha ett sådant kort, men det händer att vissa aktörer, exempelvis banker, vägrar att godta andra former av identitetshandlingar.

2.1. De främsta hindren för unionsmedborgare

2.1.1. Inresa

Inga rapporter finns om återkommande problem avseende rätten till inresa för unionsmedborgare.

Det skulle dock kunna hävdas att 8 kap. 9 § utlänningslagen som införlivar **rätten till inresa inte är fullt kompatibel** med direktivet. I svensk lagstiftning medges i princip att (åter)inresa nekas under de första tre månaderna av uppehållet på grund av att en person är en orimlig börda för det sociala trygghetssystemet. En unionsmedborgares eller dennes familjemedlemmars inresa kan inte bero på att man inte är en orimlig börda för det sociala trygghetssystemet, endast uppehållsrätten påverkas av detta krav. Detta oaktat är rätten till inresa och uppehållsrätten nära sammankopplade och enligt den berörda bestämmelsen skulle en unionsmedborgare eller familjemedlem enbart kunna fråntas uppehållsrätten i upp till tre månader om han eller hon redan rest in i Sverige enligt artikel 6 i direktivet (uppehållsrätt i högst tre månader) och sedan, under ifrågavarande tremånadersperiod, har blivit en orimlig börda genom att utnyttja det sociala trygghetssystemet ett betydande antal gånger (i linje med artikel 14 i direktivet). Vidare verkar det som att bestämmelsen aldrig har tillämpats i praktiken, och det är enligt författarnas uppfattning heller inte sannolikt att den kommer att göra det.

2.1.2. Uppehåll

Uppehåll för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar regleras i 3 a kap. utlänningslagen. Det finns **inga återkommande problem eller hinder** för unionsmedborgare vid utövandet av sin uppehållsrätt.

En unionsmedborgare behöver inte ha något uppehållskort som är utfärdat av Migrationsverket. Skatteverket, som ansvarar för att registrera unionsmedborgare i det offentliga befolkningsregistret samt för att utfärda svenska personnummer, kommer att kräva att unionsmedborgare uppvisar handlingar som styrker deras uppehållsrätt, såsom

exempelvis ett anställningsavtal eller ett kontobesked²³ (se avsnitt 2.1.4 nedan för en utförligare diskussion om denna fråga).

2.1.3. Tillgång till social trygghet och sjukvård

År 2014 framhöll Högsta förvaltningsdomstolen att socialförsäkringsbalken inte innehåller något krav på att en person som är bosatt i Sverige har uppehållsrätt enligt utlänningslagen. Följaktligen gäller att om en person kan anses vara bosatt i Sverige, i enlighet med socialförsäkringsbalken, har denne rätt till förmåner som beviljas med anledning av uppehåll i Sverige, oaktat dennes uppehållsrätt²⁴. En person anses vara bosatt i Sverige enligt socialförsäkringsbalken (2010:110) om han eller hon har sitt egentliga hemvist i Sverige, eller kommer till Sverige och kan anses komma att vistas där under längre tid än ett år²⁵. Begreppet "bosatt" ska tolkas i enlighet med tolkningen av "bosatt" i folkbokföringslagen²⁶. Bland de **förmåner** som står tillgängliga för personer som är bosatta i Sverige finns underhåll till barn, förmåner med anknytning till föräldraledighet, sjuklön, assistans till personer med funktionsnedsättning etc²⁷.

Om man villkorar tillgång till förmåner till faktisk bosättning, snarare än *uppehållsrätt* eller *uppehållstillstånd*, breddas den personkrets på vilken dessa förmåner är tillämpliga till att även omfatta unionsmedborgare och familjemedlemmar som inte omfattas av direktivet. Eftersom **svensk lagstiftning är mer gynnsam** i detta avseende än direktivet finns inga återkommande problem eller frågor på detta område.

År 2012 ingavs en framställning till Europaparlamentet av en brittisk medborgare som inte kunde registrera sig hos Skatteverket och därför inte hade tillgång till det svenska nationella hälso- och sjukvårdssystemet. Kommissionen begärde förtydligande från de svenska myndigheterna²⁸. Registrering vid Skatteverket utgör ett återkommande problem (se nedan) men det är ingen återkommande fråga med avseende på tillgången till sjukvård.

2.1.4. Övriga

Medan bestämmelserna om uppehållsrätt och uppehållstillstånd i utlänningslagen uppfyller kraven i direktivet kan unionsmedborgare och deras familjemedlemmar stöta på ett annat praktiskt hinder för utövandet av deras rätt till fri rörlighet.

Således, oaktat det faktum att **Migrationsverket** accepterar att unionsmedborgare och deras familjemedlemmar har uppehållstillstånd i Sverige – och om så är fallet kan de på begäran förse dem med ett **uppehållskort** – kan dessa samma personer ha **svårigheter att få ett personnummer eller ett id-kort**, ett problem som har rapporterats i flera år²⁹.

²³ Du är medborgare i ett EU- eller EES-land, Skatteverkets webbplats, på följande adress: <http://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/flyttatill sverige/medborgareeues.4.5a85666214dbad743ff11fb.htm>

²⁴ Högsta förvaltningsdomstolens dom, mål nr 2785-13, avgörandedatum den 15 april 2014.

²⁵ 5 kap. 2–3 § socialförsäkringsbalken.

²⁶ Förarbeten, prop. 1998/99:119, s. 86.

²⁷ 5 kap. 9 § socialförsäkringsbalken.

²⁸ Framställning nr 1289/2012 till Europaparlamentet.

²⁹ Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport, kvartal 2/2012 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport, kvartal 3/2012 (juli–september), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 3, kvartal 1/2013 (januari–mars), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 4, kvartal 2/2013 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 5, kvartal 3/2013 (juli–september), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 6, kvartal 4/2013 (oktober–december), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 7, kvartal 1/2014

Ett personnummer är ett unikt, åttasiffrigt nummer som utfärdas av Skatteverket enligt folkbokföringslagen (1991:481) som används i **identifikationssyfte**³⁰. Alla personer som är registrerade i Sverige måste ha ett personnummer. En person kan enbart registreras för ett personnummer om de har uppehållsrätt, eller uppehållstillstånd, eller om det föreligger andra starka skäl³¹.

Problemet är att **Skatteverket** i flera fall har gjort en "oberoende" bedömning av huruvida en person har uppehållsrätt, vilket innebär att en **unionsmedborgare** kan behöva **bevisa sin uppehållsrätt för två skilda myndigheter**: Migrationsverket, i syfte att få ett uppehållskort, och Skatteverket, i syfte att få ett personnummer och registrera sig i befolkningsregistret. Normalt sett ansöker unionsmedborgaren till de två myndigheterna samtidigt (eller väljer att inte ansöka om ett uppehållskort hos Migrationsverket, eftersom detta inte är obligatoriskt och dessutom kan ta lång tid att få på grund av att Migrationsverket för närvarande är överbelastat med anledning av flyktingsituationen). Således kommer Skatteverket ofta att fatta beslut om personnummer och registrering i befolkningsregistret innan Migrationsverket fattar beslut om uppehållskortet.

Skatteverket är känt för att på ett väldigt strikt och oflexibelt sätt tillämpa kriterierna i artikel 7 i direktivet och **godtar t.ex. enbart den EU-standardiserade S1-blanketten**³² som bevis på offentlig sjukförsäkring³³. Om en unionsmedborgare inte kan uppvisa en S1-blankett kommer denne inte att registreras som bosatt i Sverige och kommer inte att ges ett personnummer. **Kravet på att inneha en S1-blankett har ansetts vara ett stort hinder för den fria rörligheten i flera år**³⁴.

Som ett **alternativ till S1-blanketten godtar Skatteverket enbart privat sjukförsäkring**, förutsatt att den uppfyller fyra villkor:

- (1) Sjukförsäkringen gäller för unionsmedborgare som bor i Sverige.
- (2) Sjukförsäkringen är giltig i minst ett år från inresan till Sverige.
- (3) Sjukförsäkringen uppfyller ett av dessa krav:
 - Den täcker nödvändig läkarbehandling upp till 10 miljoner svenska kronor eller
 - är likvärdig med den allmänna sjukförsäkringen i det EU- eller EES-land som unionsmedborgaren flyttar från.
 - Den täcker nödvändig läkarbehandling upp till ett belopp som understiger 10 miljoner svenska kronor, men den täcker resekostnader för att resa tillbaka till unionsmedborgarens hemland för att få den läkarbehandling som krävs.

(januari–mars), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 8, kvartal 2/2014 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 9, kvartal 3/2014 (juli–september), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 10, kvartal 4/2014 (oktober–december), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 11, kvartal 1/2015 (januari–mars), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 12, kvartal 2/2015 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport, kvartal 3/2015 (juli–september), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 14, kvartal 4/2015.

³⁰ Folkbokföringslag (1991:481), 1991-05-30.

³¹ 18 § och 4 § punkt 1 folkbokföringslagen.

³² S1-blanketten är ett europeiskt certifikat för berättigande till hälso- och sjukvård för personer som inte bor i det land där de är försäkrade, se http://europa.eu/youreurope/citizens/work/social-security-forms/index_sv.htm.

³³ Se till exempel Du flyttar med din familj och ska leva på dina tillgångar (egna medel), Skatteverkets webbplats, på följande adress: www.skatteverket.se.

³⁴ 18 § och 4 § punkt 1 folkbokföringslagen.

(4) Sjukförsäkringen innehåller ingen ansvarsfriskrivning om nekande till ersättning i vissa situationer³⁵.

Kommerskollegiet har betonat att svårigheterna att få ett personnummer är ett stort hinder för den fria rörligheten³⁶. Kollegiet genomförde en utredning bland privata försäkringsbolag och fann att **inget försäkringsbolag erbjöd sjukförsäkringar som uppfyllde samtliga villkor som krävdes** av Skatteverket³⁷.

Solvit (problemlösningsnätverket för den inre marknaden) Sverige har hanterat **flera fall** där Skatteverket, trots att Migrationsverket bedömt att en unionsmedborgare har uppehållsrätt i Sverige, **vägrat registrera** dem som bosatta i Sverige **och ge** dem ett **personnummer** eftersom de inte ansåg att unionsmedborgaren hade uppehållsrätt.

I 2015 års rapport från Solvit angavs även att problemet med att erhålla personnummer utgör en tredjedel av alla frågor som riktas till Solvit inom området fri rörlighet för personer³⁸. Solvit drar slutsatsen att problemen beror på Skatteverkets strikta tillämpning av reglerna för registrering i befolkningsregistret, att problemen leder till ett antal olösta Solvit-frågor, och att Solvit har gett upp försöken att hitta "enskilda, pragmatiska" lösningar där så är möjligt.

Tabell med exempel från SOLVIT Sverige

En nederländsk medborgare vars uppehållsrätt hade registrerats av Migrationsverket kunde inte få ett personnummer på grund av att hon saknade omfattande sjukförsäkring. Skatteverket ansåg hennes privata sjukförsäkring vara otillräcklig och fann att endast offentlig sjukförsäkring är tillräckligt omfattande. I Nederländerna baseras det sociala trygghetssystemet på privata sjukförsäkringar, och det var omöjligt för den nederländska medborgaren att registrera sig i Sverige³⁹. Frågan löstes efter Solvits ingripande.

En bulgarisk student nekades ett personnummer eftersom Skatteverket krävde att hennes europeiska sjukförsäkringskort skulle vara giltigt i minst ett år. Efter att Solvit påpekade att ett sådant krav strider mot unionsrätten ändrade Skatteverket sitt beslut och beviljade studenten ett personnummer⁴⁰.

En estnisk medborgare kunde inte få ett anställningsavtal från ett svenskt företag eftersom han saknade personnummer. Skatteverket vägrade utfärda ett personnummer åt honom utan ett anställningsavtal. Frågan löstes efter Solvits ingripande, och arbetsgivaren undertecknade slutligen anställningsavtalet utan personnummer⁴¹.

³⁵ Se till exempel Du flyttar själv och ska leva på dina tillgångar (egna medel), Skatteverkets webbplats, på följande adress:

<http://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/flyttatillsverige/medborgareeuees/duskalevapadinatillgangar/duflyttarsjalv.4.3810a01c150939e893f3548.html>.

³⁶ *Moving to Sweden – Obstacles to the Free Movement of EU Citizens*, 2014:2, maj 2014 Kommerskollegiets webbplats, på följande adress: http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2014/Moving-to-Sweden_webb.pdf.

³⁷ Ibid.

³⁸ SOLVIT, Sverige 2015 – Ett urval av intressanta ärenden under året, kommerskollegiets webbplats, på följande adress: <http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2016/Publ-Solvit-Sverige-2015.pdf>

³⁹ SOLVIT Sverige, SOLVIT Sverige 2014 – Ett urval av principiellt intressanta ärenden under året, Kommerskollegiets webbplats, på följande adress: <http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2013/rapporter/solvit-sverige-2012.pdf>.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ SOLVIT, Sverige 2015 – Ett urval av intressanta ärenden under året, kommerskollegiets webbplats, på följande adress: <http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2016/Publ-Solvit-Sverige-2015.pdf>

Utan ett svenskt personnummer **begränsas tillgången till ett stort antal tjänster** i samhället. Bland exemplen finns svårigheter med att **öppna bankkonton och teckna mobil- och internetabonnemang**⁴².

Det har rapporterats om människor som inte kan söka **anställning** i Sverige eftersom de saknar personnummer, vilket Arbetsförmedlingen kräver för att **registrera** en person **som arbetssökande**⁴³. Detta skapar en **moment 22-situation**, som i exemplet med en tysk medborgare som inte kunde registrera sig som arbetssökande i Sverige eftersom han saknade en S1-blankett, och Skatteverket vägrade ge honom ett personnummer. De tyska myndigheterna vägrade då att ge honom en S1-blankett, eftersom han inte hade anställning i Sverige⁴⁴.

Ett annat praktiskt hinder för att utöva rätten till fri rörlighet i Sverige, vid sidan av svårigheterna att registreras för ett personnummer, **är att få ett svenskt id-kort** (vilket inte sker automatiskt när man har registrerats för ett personnummer).

Unionsmedborgare som inte har ett id-kort som är utfärdat av en svensk myndighet har erfarit **svårigheter att bl.a. öppna ett bankkonto i Sverige**.

Skatteverket är även behörigt att utfärda id-kort till utländska medborgare. Ett id-kort kan utfärdas till en person över 13 år som kan styrka sin identitet och som betalar ansökningsavgiften på ca. 40 euro. Skatteverket godtar dock bara vissa handlingar som identitetsbevis. Dessa är följande: Id-kort som utfärdats av Skatteverket självt, svenska körkort, svenska SIS-märkta id-kort (som t.ex. utfärdats av en bank, ett företag eller en myndighet) samt myndighetskort för statstjänstemän som utfärdats av en myndighet⁴⁵. **Samtliga dessa är svåra att få för unionsmedborgare eller tredjelandsmedborgare.** Medan Skatteverket godtar pass från olika medlemsstater som identitetsbevis är så nödvändigtvis inte fallet när det gäller andra id-kort som utfärdats av andra myndigheter i andra medlemsstater.

⁴² Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 3, januari–mars 2013, Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 9, kvartal 3/2014 (juli–september).

⁴³ Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 8, kvartal 2/2014 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 10, kvartal 4/2014 (oktober–december), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 12, kvartal 2/2015 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 14, kvartal 4/2015.

⁴⁴ Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 6, kvartal 4/2013 (oktober–december).

⁴⁵ Godkända id-handlingar när du ansöker om id-kort, Skatteverkets webbplats, på följande adress: <http://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/idkort/villkorforattfaansokaomidkort/godkandaidhandlingar.4.76a43be412206334b89800035836.html>

Handling	Krävs för	Organ med ansvar för utfärdande	Handlingar som krävs för att få det	Problem
Uppehållskort	Avgör den formella uppehållsrätten, men är inte obligatoriskt	Migrationsverket	I enlighet med unionsrätten	Inga, förutom möjligen den tid det tar att få kortet
Personnummer/registrering i befolkningsregistret	Ej obligatoriskt, men är i praktiken väldigt viktigt i vardagen, typiskt sett för följande: <ul style="list-style-type: none"> • Öppnande av bankkonton. • Registrering som arbetssökande. • Köp av hus. • Tecknande av hyresavtal. • Låntagande. • Tecknande av anställningsavtal. • etc. 	Skatteverket	I princip samma som ovan, men tillämpas och tolkas på ett striktare och ibland oflexibelt sätt, och kräver t.ex. S1-blanketten och privat sjukförsäkring.	Väldigt strikta krav avseende S1-blanketten och privat sjukförsäkring. Även strikta krav för att t.ex. få ett anställningsavtal. Risk för variationer och brist på flexibilitet vid tillämpningen.
Id-kort	Ej obligatoriskt, men kan i praktiken ibland, beroende på tjänsteleverantören, krävas för följande: <ul style="list-style-type: none"> • Lån. • Abonnemang på olika typer av tjänster, t.ex. internet, mobiltelefoni. 	Skatteverket	Andra svenska id-kort. Pass	Det är väldigt svårt för personer som saknar pass eller EU-körkort att få ett svenskt id-kort.

Vid sidan av dessa hinder finns inga rapporter om återkommande problem med att utöva rätten till fri rörlighet i Sverige.

2.2. De främsta hindren för familjemedlemmar till unionsmedborgare

2.2.1. Inresa

Sverige gör skillnad på tredjelandsmedborgare och tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till EES-medborgare, och behandlar den senare kategorin aningen mer fördelaktigt. Om familjemedlemmen till en EES-medborgare har ett uppehållskort som utfärdats i Sverige eller i en annan EES-stat behöver de inte ha ett visum för att få resa in i Sverige⁴⁶. Sverige har i sin **lagstiftning** infört **möjligheter** för att familjemedlemmar ska kunna få **inresevisum** och dessa **viseringsansökningar** som inges av **familjemedlemmar** till EES-medborgare måste behandlas på ett **snabbt sätt**⁴⁷. **Inga avgifter** tillkommer för såna ansökningar för familjemedlemmar till unionsmedborgare⁴⁸.

Det finns rapporter om **förseningar** i förfarandena för viseringsansökningar för tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till unionsmedborgare⁴⁹. SOLVIT Sverige rapporterade att de under 2014 mottog ett **stort antal klagomål** om ambassader som ignorerade unionsrätten eller tog alltför lång tid på sig att utfärda visum för tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till EES-medborgare⁵⁰. Annars finns inga rapporterade återkommande problem/hinder för familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare att få rätt till inresa eller uppehållskort i Sverige.

Det finns dock ingen uttrycklig bestämmelse i utlänningslagen eller utlänningsförordningen som motsvarar artikel 5.4 i direktivet enligt vilken den berörda medlemsstaten, i fall där en familjemedlem som inte är medborgare i en medlemsstat saknar de visa de behöver, innan de skickar tillbaka familjemedlemmen ska ge sådana personer alla rimliga chanser att skaffa de handlingar som krävs eller få dem tillsända inom en rimlig tidsperiod, eller att styrka eller på annat sätt bevisa att de omfattas av rätten att fritt röra sig och uppehålla sig.

2.2.2. Uppehåll

Precis som för unionsmedborgare regleras uppehållstillstånd för familjemedlemmar till unionsmedborgare av 3 a kap. utlänningslagen.

Det främsta problemet för familjemedlemmar som följer med eller ansluter sig till familjemedlemmar till unionsmedborgare är de **orimliga förseningarna** i att motta **uppehållskort och permanenta uppehållskort**⁵¹. Migrationsverket själv uppskattar att

⁴⁶ 2 kap. 8 a § utlänningslagen.

⁴⁷ 3 kap. 11 § utlänningsförordningen.

⁴⁸ Avgifter för ansökan om visum och uppehållstillstånd för besök, Migrationsverkets webbplats, på följande adress: <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Besoka-Sverige/Avgifter.html>.

⁴⁹ Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 5, kvartal 3/2013 (juli–september).

⁵⁰ SOLVIT Sverige, SOLVIT Sverige 2014 – Ett urval av intressanta ärenden under året, Kommerskollegiets webbplats, på följande adress <http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2015/Publ-solvit-sverige-2014.pdf>.

⁵¹ Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 3, kvartal 1/2013 (januari–mars), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 4, kvartal 2/2013 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 6, kvartal 4/2013 (oktober–december), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 7, kvartal 1/2014 (januari–mars), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 8, kvartal 2/2014 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 9, kvartal 3/2014 (juli–september), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 10, kvartal 4/2014 (oktober–december), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 11, kvartal 1/2015 (januari–mars), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 12, kvartal 2/2015 (april–juni), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport, kvartal 3/2015 (juli–september), Ditt Europa – Rådgivning,

behandling av en ansökan om permanent uppehållskort för en familjemedlem kan ta upp till **15 månader**⁵². Detta **strider mot artikel 10 i direktivet**, som anger att uppehållskort ska utfärdas senast **sex månader** efter ansökan. De orimliga förseningarna förklaras till exempel av att Migrationsverket för närvarande är överbelastat med anledning av de många flyktingar som anlänt till Sverige.

Inga andra återkommande problem har rapporterats avseende erhållande av uppehållskort.

2.2.3. Tillgång till social trygghet och sjukvård

Se avsnitt 2.1.3 ovan. Det finns inga skillnader i tolkningen och tillämpningen av reglerna för tillgång till social trygghet och sjukvård i relation till familjemedlemmar jämfört med unionsmedborgarna själva.

2.2.4. Övriga

Se avsnitt 2.1.4 ovan. Det finns inga andra återkommande problem/hinder med anknytning till tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till EES-medborgare.

kvartalsvis återkopplingsrapport nr 14, kvartal 4/2015. Kommerskollegiet betonade också denna fråga år 2014: Moving to Sweden – Obstacles to the Free Movement of EU Citizens, 2014:2, maj 2014 Kommerskollegiets webbplats, på följande adress: http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2014/Moving-to-Sweden_webb.pdf

⁵² Tid till beslut, Migrationsverkets webbplats, på följande adress: <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Tid-till-beslut.html>

3. DISKRIMINERANDE BEGRÄNSNINGAR AV DEN FRIA RÖRLIGHETEN

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER

- Det finns **få rapporter** om nyliga fall av **diskriminering på grund av nationalitet**, och **inga på grund av sexuell läggning**.
- **Samkönade äktenskap** behandlas på samma sätt som olikkönade äktenskap enligt svensk lag.
- Många fall som rör **diskriminering på grund av etniskt ursprung** och involverar unionsmedborgare har anknytning till diskriminering av **romer**, som riskerar att utsättas för diskriminering på olika sätt i det svenska samhället, genom allt från att nekas boende till att behandlas illa på hotell och i butiker. Detta gör inte enbart livet svårt för unionsmedborgare av romsk etnicitet, utan kan även få den långsiktiga effekten att dessa unionsmedborgare av romsk etnicitet avskräcks från att utöva sin rätt till fri rörlighet och flytta till Sverige.

3.1. Diskriminering på grund av nationalitet

Det finns inga rapporterade eller dokumenterade återkommande diskriminerande begränsningar för rätten till fri rörlighet eller uppehållstillstånd på grund av nationalitet. Sverige har inte infört några övergångsbestämmelser för varken rumänska eller bulgariska medborgare efter deras anslutning till EU.

3.2. Diskriminering på grund av civilstånd/sexuell läggning

Sverige diskriminerar inte på grund av sexuell läggning eller civilstånd med avseende på rätten till fri rörlighet. Sedan 2009 erkänns samkönade äktenskap som likvärdiga olikkönade äktenskap, och alla hänvisningar till "äktenskap" eller "make eller maka" i svensk lagstiftning avser såväl samkönade som olikkönade äktenskap. Det förekommer inga skillnader i behandlingen mellan samkönade makar/makor till unionsmedborgare/deras familjemedlemmar och medborgare vad gäller rätten till fri rörlighet, inresa och uppehållsrätt. Detsamma gäller sambor⁵³. För att en sambo ska erkännas som en familjemedlem med rättigheter i enlighet med direktivet räcker det med att parterna kontinuerligt lever tillsammans som ett par och har ett gemensamt hushåll.⁵⁴ Ingen registrering krävs.

3.3. Diskriminering på grund av etniskt ursprung

Det finns få rapporterade fall av diskriminering på grund av etniskt ursprung i Sverige. De flesta rör människor av **romskt** ursprung och handlar ofta om nekad tillgång till **boende eller tjänster** i det svenska samhället. Sådan diskriminering riskerar indirekt att hindra den fria rörligheten genom att göra livet svårt för vissa unionsmedborgare som har flyttat till Sverige, eller att göra Sverige mindre attraktivt för unionsmedborgare av ett visst etniskt ursprung.

⁵³ Prop. 2005/06:77, s. 71.

⁵⁴ 1 § sambolagen.

En serie åtgärder vidtogs av **Diskrimineringsombudsmannen** och av **svenska domstolar** för att avhjälpa fall av diskriminering mot romer:

- År 2014 stämde Diskrimineringsombudsmannen ett hotell i Stockholm som vägrat ge en romsk kvinna som bodde på hotellet tillträde till hotellrestaurangen. Kvinnan hade blivit särskilt inbjuden till Stockholm av den svenska regeringen för att tala vid en ceremoni som anordnades för att presentera vitboken om övergrepp och kränkningar av romer. Parterna gjorde upp i godo. Hotellet gick med på att donera 100 000 svenska kronor till Sveriges Internationella Roma Filmfestival samt att utbilda sin personal i likabehandling⁵⁵.
- År 2013 stämde ombudsmannen ett bensinbolag, Statoil AB, för att ha vägrat hyra ut en bil till en romsk kvinna och ett romskt par. Kvinnan och paret hade deltagit i ett svenskt radioprogram som använde dolda mikrofoner för att spela in händelsen. Efter att den romska kvinnan och det romska paret hade lämnat bensinstationen gick en man av svenskt etniskt ursprung in på bensinstationen och bad om att få hyra en bil, och fick göra detta. Detta spelades också in. Återigen gjorde parterna upp i godo, och Statoil erkände att företaget diskriminerat paret och kvinnan. De gick med på att vidta åtgärder för att förhindra liknande händelser i framtiden⁵⁶.
- År 2013 stämde ombudsmannen en svensk hyresvärd för att ha hävt en kvinnas hyresavtal dagen efter att hon fått nycklarna till lägenheten och uppgett att han inte ville att hon skulle bo där på grund av att hon var en "zigenare". Parterna gjorde upp i godo och kvinnan fick ersättning på 50 000 svenska kronor. Hyresvärden tillbakavisade anklagelserna om diskriminering⁵⁷.
- År 2012 stämde ombudsmannen en hyresvärd för att ha sagt åt en av sina hyresgäster att hon inte längre fick bo kvar i lägenheten om hon eller hennes besökare fortsatte bära de kläder de hade på sig. Kvinnan blev rädd för att stanna kvar i lägenheten och flyttade ut. Parterna gjorde upp i godo och kvinnan fick 37 500 svenska kronor i ersättning för att ha diskriminerats på grund av sitt etniska ursprung.
- År 2010 fastställde Göta Hovrätt en dom i tingsrätten som ålade ett hotell att betala 8 000 svenska kronor till en romsk kvinna för att ha behandlat henne illa medan hon närvarade vid en konferens. Exempelvis sade personalen åt henne flera gånger att kaffet som serverades vid konferensen enbart var till för hotellgäster⁵⁸.
- År 2009 dömde Hovrätten för västra Sverige en hyresvärd att betala 40 000 svenska kronor i ersättning till offren för diskriminering av en romsk man genom att han vägrade att hyra ut en lägenhet till denne på grund av att han var rom⁵⁹.

⁵⁵ Sheraton/Förvaltningsaktiebolaget Tegelbacken, ANM 2014/1725, Diskrimineringsombudsmannens webbplats, på följande adress: <http://www.do.se/lag-och-ratt/diskrimineringsarenden/sheraton/>.

⁵⁶ Statoil AB, ANM 2013/829, ANM 2013/830, Diskrimineringsombudsmannens webbplats, på följande adress: <http://www.do.se/lag-och-ratt/diskrimineringsarenden/statoil-ab/>; Nacka Forum Bil & Butik AB (Statoil), ANM 2013/828, på följande adress: <http://www.do.se/lag-och-ratt/diskrimineringsarenden/nacka-forum-bil-butik-ab-statoil/>.

⁵⁷ Hyresvärd i Filipstad, ANM 2011/981, Diskrimineringsombudsmannens webbplats, på följande adress: <http://www.do.se/lag-och-ratt/diskrimineringsarenden/hyresvard-filipstad/>.

⁵⁸ Dom vid Göta Hovrätt, mål T 3065-09, avgörandedatum 2010-05-19.

⁵⁹ Dom vid Hovrätten för västra Sverige, mål T-3501-08, avgörandedatum 2009-01-15.

- År 2009 dömde Stockholms tingsrätt en läkare att betala 60 000 svenska kronor i ersättning till offren för att i ett skriftligt läkarintyg ha gjort svepande generaliseringar om att människor från Medelhavsområdet är ovilliga att arbeta samt för att ha uppgett att den enda tillgängliga rehabiliteringen var en "enkelbiljett till Grekland". Detta läkarintyg bidrog till Försäkringskassans beslut att neka offren sjukpenning⁶⁰.

⁶⁰ Dom vid svenska tingsrätten, T 16183-06, avgörandedatum 2009-12-10.

4. ÅTGÄRDER FÖR ATT MOTVERKA MISSBRUK AV RÄTTIGHETER

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER

- Enligt utlänningslagen har en familjemedlem inte uppehållsrätt när det gäller **skenäktenskap eller skensamboskap eller falsk adoption**.
- Det finns **inga rapporterade fall** där den berörda bestämmelsen i utlänningslagen har tillämpats.

4.1. Skenäktenskap

I utlänningslagen 3 a kap. 4 § stycke 3 anges att **uppehållsrätt inte föreligger** i Sverige för familjemedlemmar till unionsmedborgare om ett **äktenskap ingåtts uteslutande i syfte att ge utlänningen uppehållsrätt** i Sverige.

År 2009 utredde Migrationsöverdomstolen ett fall där den fann det uppenbart att makarna inte hade något verkligt förhållande, och att rättspraxis vid EU-domstolen ger vid handen att unionsrätten inte får åberopas i fall av missbruk eller bedrägeri. Den framhöll att ett äktenskap som ingåtts uteslutande i syfte att kringgå reglerna för inresa och vistelse inte kan utgöra grund för uppehållsrätt för tredjelandsmedborgaren⁶¹.

Denna dom kodifierades senare genom införandet av 3 a kap. 4 § stycke 3 utlänningslagen⁶². Den formades efter en befintlig bestämmelse om uppehållstillstånd som gör att uppehållstillstånd kan nekas när det gäller skenäktenskap eller skensamboskap och falsk adoption.

Vid bedömning av huruvida ett äktenskap är ett skenäktenskap kan viktiga faktorer inbegripa huruvida makarna har träffats innan de vigdes, har ett gemensamt språk, huruvida de känner till personliga saker om varandra såsom namn, födelsedag etc., under vilka förhållanden de bekantades med varandra och andra viktiga personliga omständigheter. Övriga faktorer inbegriper huruvida pengar eller gåvor har utväxlats mellan parterna, om endera parten tidigare har befunnit sig i ett skenäktenskap eller om de gifte sig efter att ett utvisningsbeslut fattats⁶³. **Alla relevanta omständigheter måste beaktas i varje enskilt fall**⁶⁴.

Utöver Migrationsöverdomstolens dom från 2009 finns inga fall eller framställningar som rör skenäktenskap avseende familjemedlemmar till unionsmedborgare.

Det finns inget som tyder på att bestämmelsen om skenäktenskap i utlänningslagen utgör ett hinder för den fria rörligheten.

⁶¹ Migrationsöverdomstolens dom av den 26 mars 2009, MIG 2009:11.

⁶² Förarbeten, prop. 2013/14:81, s. 29.

⁶³ Wikrén, G. & Sandesjö, H., *Utlänningslagen med kommentarer*, version från den 10 maj 2015.

⁶⁴ Förarbeten, prop. 2013/14:81, s. 42-43.

4.2. Bedrägeri – skensamboskap och falsk adoption

I 3 a kap. 4 § stycke 3 anges även att om ett **samboförhållande** inletts, eller om en **adoption** ägt rum, **uteslutande i syfte att ge utlänningen uppehållsrätt**, har partnern eller den adopterade inte uppehållsrätt i Sverige som familjemedlem till en EES-medborgare.

Dessutom kan en utlänning **åtalas** och dömas till **böter** eller fängelse i högst sex månader enligt utlänningslagen om han eller hon lämnar oriktig information eller uppsåtligen inte lämnar information som kan vara relevant i ett fall som rör ansökning eller registrering enligt utlänningslagen⁶⁵.

Det finns **inga fall eller framställningar** rörande falsk adoption eller skensamboskap och det finns heller inget som tyder på att denna bestämmelse i utlänningslagen utgör ett hinder för den fria rörligheten.

Inga övriga åtgärder har vidtagits för att bekämpa bedrägerier enligt direktivet.

⁶⁵ 20 kap. 6 § utlänningslagen.

5. NEKAD INRESA ELLER NEKAT UPPEHÅLLSTILLSTÅND OCH UTVISNING AV UNIONSMEDBORGARE OCH DERAS FAMILJEMEDLEMMAR

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER

- Det har **inte varit möjligt att få tag på relevant statistik** om nekad inresa, nekat uppehållstillstånd eller utvisning av unionsmedborgare. Varken polisen, Migrationsverket, justitiedepartementet eller Statistiska centralbyrån har kunnat tillhandahålla någon statistik över eller information om fall av nekad inresa, nekat uppehållstillstånd eller utvisning. Detta beror på att nekad inresa för eller utvisning av unionsmedborgare och deras familjemedlemmar i praktiken endast sker när det gäller grov brottslighet, vilket tydligt framgår av ovanstående beskrivning av Sveriges införlivande av direktivet.
- År 2011 kritiserade **Justitieombudsmannen** den svenska polisen för att ha **nekat** rumänska medborgare **inresa** på grund av att de var tiggare.
- Unionsmedborgare eller deras familjemedlemmar kan endast **utvisas** om deras personliga uppförande utgör ett verkligt, aktuellt och tillräckligt **allvarligt hot** mot ett av samhällets grundläggande intressen, och som går bortom det störande av samhällsordningen som varje lagöverträdelse utgör.

5.1. Nekad inresa eller nekat uppehållstillstånd

År 2014 ändrades utlänningslagen för att mer precist spegla artiklarna 27–28 i direktivet (begränsning av den fria rörligheten och uppehållsrätten av hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa)⁶⁶. Särskilda bestämmelser som speglar ordalydelsen i båda artiklarna har nu införts, **vilket gör att den svenska lagstiftningen har anpassats till direktivet**.

De offentliga myndigheterna i Sverige är oberoende, och fattar sina egna beslut om att begränsa rätten till den fria rörligheten och uppehållsrätten av hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Svensk grundlag förbjuder andra myndigheter, regeringen eller riksdagen att ingripa mot en myndighets beslut i ett specifikt ärende. De offentliga myndigheterna lyder dock under principen om laglighet och får inte fatta beslut som saknar rättslig grund⁶⁷. **Beslut om nekad inresa eller utvisning** som fattas av polisen eller Migrationsverket **kan överklagas** till Migrationsverket om polisen agerade som första instans, eller till en migrationsdomstol i vissa fall eller om Migrationsverket agerade som första instans⁶⁸.

Under de tre första månadernas vistelse i Sverige kan en unionsmedborgare och dennes familjemedlemmar **nekas inresa och uppehållsrätt i Sverige och tvingas lämna landet** om de saknar de pass eller viseringar som krävs om de, utan uppehållsrätt, blir en orimlig börda för det sociala trygghetssystemet (se avsnitt 1.2.1 ovan), **eller av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet**. I det senare fallet måste de **skydd** som anges i artikel 28 i

⁶⁶ Förarbeten, prop. 2013/14:82.

⁶⁷ 12 kap. 2 § och 1 kap. 1 § regeringsformen, Kungörelse (1975:152) om beslutad ny regeringsform, utfärdad 1974-02-28, senast ändrad 2014.12.05).

⁶⁸ 14 kap. 1–3 § utlänningslagen.

direktivet beaktas⁶⁹. **Allmän hälsa** utgör **inte** grund för nekad inresa och nekat uppehållstillstånd.

En person kan enbart tvingas lämna Sverige på grund av att personen blivit en **orimlig börda** för det sociala trygghetssystemet under väldigt specifika omständigheter⁷⁰, – om han eller hon redan rest in i Sverige enligt artikel 6 i direktivet (uppehållsrätt i högst tre månader) och sedan, under ifrågasvarande tremånadersperiod, har blivit en orimlig börda genom att utnyttja det sociala trygghetssystemet ett betydande antal gånger (i linje med artikel 14 i direktivet). Till dags dato har **inga exempel i rättspraxisen** i 8 kap. 9 § utlänningslagen (dvs. en person avvisas på grund av att denne blivit en orimlig börda för det sociala trygghetssystemet) någonsin tillämpats.

År 2011 kritiserade Justitieombudsmannen polisen i Stockholm för att ha nekat 26 rumänska **romer** inresa på grund av att de skulle tigga i Sverige. Ombudsmannens beslut grundade sig på de tidigare bestämmelserna i 8 kap. utlänningslagen. Enligt svensk lagstiftning är det inte brottsligt att tigga och det fanns inga bevis på brottsliga handlingar. Det fanns inte tillräckliga bevis för att tiggeriet var organiserat, eller för att någon av unionsmedborgarna var inblandade i människohandel. Ombudsmannen kritiserade polisen för att ha nekat unionsmedborgarna inresa utan rättslig grund, och vidhöll att unionsrätten förbjuder att en person nekas inresa endast på grund av att det kan antas att han eller hon kommer att tigga i Sverige⁷¹.

Det finns **ingen annan praxis eller rättspraxis avseende nekad inresa eller nekat uppehållstillstånd för unionsmedborgare eller deras familjemedlemmar**. Om en unionsmedborgare och deras familjemedlemmar kan identifiera sig kommer de inte att nekas inresa till Sverige.

5.2. Utvisning av unionsmedborgare och deras familjemedlemmar

Utlänningslagen medger **utvisning** av unionsmedborgare och deras familjemedlemmar om de saknar de tillstånd som krävs för att få stanna i Sverige, av hänsyn till allmän ordning och säkerhet, eller om unionsmedborgaren eller en familjemedlem har begått ett tillräckligt allvarligt brott och utvisningen görs med anledning av allmän ordning eller säkerhet⁷². Det finns **ingen bestämmelse som säger att en person ska utvisas** ur Sverige på grund av att han eller hon har blivit **en orimlig börda för det sociala trygghetssystemet**. De **skydd** som anges i artikel 28 i direktivet beaktas⁷³.

När direktivet införlivades i svensk lag valde den lagstiftande församlingen att inte göra allmän hälsa grund för utvisning. Det fanns inga liknande regler som medgav utvisning på grund av den allmänna hälsan i svensk lagstiftning, och regeringen uppgav att den inte såg några skäl att införa en sådan bestämmelse.⁷⁴

Samtliga tillgängliga rapporter om fall där unionsmedborgare utvisats har att göra med **utvisning i samband med en fällande dom i brottmål**.

⁶⁹ 8 kap. 8-11 § utlänningslagen.

⁷⁰ Wikrén, G. & Sandesjö, H., *Utlänningslagen med kommentarer*, version från den 10 maj 2015.

⁷¹ Justitieombudsmannen, *Allvarlig kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län, som avvisat utlänningar med motiveringen att dessa ägnade sig åt tiggeri och dagdriveri*, dnr 6340-2010, 2011-06-28.

⁷² 8 kap. 10-11 § och 8 a kap. 5 § utlänningslagen.

⁷³ 8 kap. 12-14 § och 8 a kap. 5 § utlänningslagen.

⁷⁴ Förarbeten, prop. 2005/06:77, s. 78.

Det ledande rättsfallet är **Högsta domstolens** dom i NJA 2014 s. 415. I detta fall framhöll Högsta domstolen att en EES-medborgare enbart kan utvisas av hänsyn till allmän ordning och säkerhet, och åberopade de nya bestämmelserna i 8 kap. utlänningslagen och direktivet. Fallet rörde en polsk medborgare som dömdes till en månads fängelse för stöld. Högsta domstolen framhöll att utlänningslagen måste tolkas i ljuset av artiklarna 27–28 i direktivet och rättspraxis vid EU-domstolen, och därför bör tolkas restriktivt. Unionsmedborgare kan endast utvisas om deras personliga uppförande utgör ett verkligt, aktuellt och tillräckligt allvarligt hot mot ett av samhällets grundläggande intressen, och som går bortom det störande av samhällsordningen som varje lagöverträdelse utgör. I det här fallet var den åtalade arbetslös, hemlös, saknade kopplingar till Sverige, hade tidigare dömts för stöld i Sverige och saknade möjligheter att försörja sig. Det brott som EES-medborgaren dömdes för – stöld av varor till ett relativt lågt värde (cirka 200 euro) – kunde dock inte anses utgöra ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse och gå bortom det störande av ordningen det utgjorde. Vidare framhöll domstolen att det **inte vore proportionerligt att utvisa unionsmedborgaren**, och han utvisades inte⁷⁵.

Under perioden **2013-2015** rapporterades **nästan 40 fall** där en unionsmedborgare har **utvisats efter att ha begått ett brott**⁷⁶.

I Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 2 nämns att det för den rapporteringsperioden rapporterades ett fall där en unionsmedborgare utvisades från Sverige

⁷⁵ Högsta domstolens dom, mål NJA 2014 s. 415, avgörandedatum 2014-06-03. Proportionalitetsprincipen nämns inte uttryckligen i bestämmelserna för utvisning. Det finns dock en allmän bestämmelse i 1 kap. 8 § utlänningslagen som ska tillämpas så att en utlänningsfrihet inte begränsas mer än nödvändigt i varje enskilt fall. Dessutom följer väldigt tydligt av förarbetena att proportionalitetsprincipen måste respekteras (se prop. 2014/14:82, s. 57).

⁷⁶ Dom vid Södertörns tingsrätt, B 11475-15, 2015-10-22, fastställd av Svea hovrätt, B 9931-15, 2015-12-03; Dom vid Borås tingsrätt, B 1397-15, 2015-07-27, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B3892-15, 2015-10-06; Dom vid Södertörns tingsrätt, B 2243-14, fastställd av Svea hovrätt, B 7578-15, 2015-09-21; Dom vid Uppsala tingsrätt, B 1414-15, 2015-07-03, fastställd av Svea hovrätt, B 6258-15, 2015-09-17, dom vid Örebro tingsrätt, B 2248-15, 2015-06-16, fastställd av Göta hovrätt, B 1695-15, 2015-08-17; Dom vid Södertörns tingsrätt, B 13868-14 2015-05-18, fastställd av Svea hovrätt, B 5184-15, 2015-07-24; Dom vid Varbergs tingsrätt, B 1047-15, 2015-06-05, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 3122-15 2015-07-08; Dom vid Svea hovrätt, B 4894-15, 2015-06-29; Dom vid Borås tingsrätt, B 220-15, 2015-04-10, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 2316-15 2015-06-11; Dom vid Kalmar tingsrätt, B 3810-14, 2014-12-23, fastställd av Göta hovrätt, B 169-15, 2015-02-27; Dom vid Lunds tingsrätt, B 2047-14, 2014-10-31, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 3116-14; Dom vid Malmö tingsrätt, B 10317-13, 2014-11-24, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 2894-14 2014-11-24; Dom vid Svea hovrätt, B 8385-14, 2014-11-07; Dom vid Kalmar tingsrätt, B 1468, 2014-08-13, fastställd av Göta hovrätt, B 2411-14, 2014-10-07; Dom vid Göteborgs tingsrätt, B 2969-14, 2014-06-25, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 3625-14 2014-09-04; Dom vid Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 1874-13, 2014-09-04; Dom vid Malmö tingsrätt, B 11399-13, 2014-06-04, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 2189-14 2014-09-02; Dom vid Jönköpings tingsrätt, B 1099-14, 2014-05-02, fastställd av Göta hovrätt, B 1505-14, 2014-07-01; Dom vid Stockholms tingsrätt, B 4926-14, 2014-04-25, fastställd av Svea hovrätt, B 4824-14, 2014-06-26; Dom vid Jönköpings tingsrätt, B 408-14, 2014-04-24, fastställd av Göta hovrätt, B 1365-14, 2014-06-24; Dom vid Örebro tingsrätt, B 94-14, 2014-06-23, fastställd av Göta hovrätt, B 1604-14, 2014-06-23; Dom vid Gävle tingsrätt, B 524-14, 2014-04-15, fastställd av Hovrätten för nedre Norrland, B 608-14 2014-06-17; Dom vid Malmö tingsrätt, B 2086-14, 2014-04-28, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 1378-14 2014-06-13; Dom vid Värmlands tingsrätt, B 839-14, 2014-03-31, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 2562-14 2014-05-28; Dom vid Luleå tingsrätt, B 720-14, 2014-04-02, fastställd av Hovrätten för övre Norrland, B 341-14 2014-05-15; Dom vid Malmö tingsrätt, B 9908-13, 2014-03-17, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 903-14 2014-05-09; Dom vid Göteborg tingsrätt, B 12267-13, 2014-02-07, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 1725-14 2014-04-14; Dom vid Göteborg tingsrätt, B 9893-13, 2014-01-03, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 1370-14 2014-04-02; Dom vid Värmlands tingsrätt, B 5057-13, 2014-01-27, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 1571-14 2014-03-31; Dom vid Göteborgs tingsrätt, B 16290-13, 2014-01-13, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 1449-14 2014-02-10; Dom vid Varbergs tingsrätt, B 2734-13, 2013-12-17, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 1009-14 2014-01-28; Dom vid Malmö tingsrätt, B 4037-13, 2013-10-25, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 3025-13 2013-12-20; Dom vid Uddevalla tingsrätt, B 630-13, 2013-05-02, fastställd av Hovrätten för västra Sverige, B 3727-13 2013-12-19; Dom vid Gävle tingsrätt, B 2574-13, 2013-10-18, fastställd av Hovrätten för nedre Norrland, B 1212-13 2013-11-29; Dom vid Helsingborgs tingsrätt, B 7397-12, 2013-06-24, fastställd av Hovrätten över Skåne och Blekinge, B 1796-13 2013-10-21; Dom vid Stockholms tingsrätt, B 16549-12 2013-07-05, fastställd av Svea hovrätt, B 7269-13, 2013-10-21; Dom vid Jönköpings tingsrätt, B 2405-13, 2013-08-16, fastställd av Göta hovrätt, B 277-13, 2013-10-07; Dom vid Attunda tingsrätt, B 4202-13, 2013-07-08, Svea hovrätt, B 7386-13, 2013-09-12;

av ekonomiska skäl⁷⁷. Ingen ytterligare dokumentation om detta fall har hittats, och det kan antas att detta enbart händer under väldigt exceptionella omständigheter (se ovan för en beskrivning av införlivandet av direktivet i Sverige).

År 2009, innan lagändringarna i utlänningslagen gjordes, avgjorde Migrationsöverdomstolen i ett fall där en tredjelandsmedborgare som var gift med en unionsmedborgare som bodde i Sverige och som dömts av en dansk domstol till tre och ett halvt års fängelse för ett grovt narkotikarelaterat brott. Migrationsöverdomstolen hänvisade till egen tidigare rättspraxis som anger att narkotikarelaterade brott är av sådan karaktär att de utgör ett direkt hot mot människors liv och hälsa. Domstolen fann därför att brottets allvar, och omständigheterna rörande brottmålet, var sådana att de visade att tredjelandsmedborgarens personliga uppförande utgjorde ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse. Det framhölls därför att han borde utvisas⁷⁸.

Det finns inga tendenser eller återkommande fall av utvisning i Sverige, förutom de som har samband med **allvarlig brottslighet**.

⁷⁷ Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsrapport, kvartal 3/2012 (juli–september).

⁷⁸ Migrationsöverdomstolens dom, MIG 2009:21, avgörandedatum 2009-06-03.

6. SLUTSATSER

År 2014 ändrades utlänningslagen och utlänningsförordningen för att **förbättra införlivandet** av direktivet, vilket nu anses vara **tillfredsställande**.

De få **kvarstående hindren** för den fria rörligheten för personer är av **praktisk karaktär**, men har icke desto mindre en betydande inverkan på de berörda unionsmedborgarnas liv.

Det svenska skatteverkets rapporterade **vägran att godta andra bevis på sjukförsäkring** än S1-blanketten utgör ett betydande praktiskt hinder för personer som flyttar till Sverige. I händelse av att en person saknar denna blankett kommer denna person inte att registreras i det offentliga befolkningsregistret och kommer **inte att få något personnummer**, vilket **krävs för att få tillgång till diverse tjänster** i det svenska samhället, t.ex. att öppna ett bankkonto, få en lön, ta lån, teckna försäkringar, abonnemang, teletjänster etc. Utan ett personnummer försämras tillgången kraftigt till olika vardagstjänster och **den fria rörligheten hämmas de facto**.

Romer fortsätter att **riskera att utsättas för etnisk diskriminering** i Sverige, främst av tjänsteleverantörer. Diskrimineringsombudsmannen har ingivit flera stämningar mot diverse aktörer för diskriminering mot romer på flera sätt, t.ex. genom att de hindras att få tillträde till vissa tjänster eller att få en bostad.

De senaste åren har det varit en livlig **debatt** om EU-migranter i Sverige, särskilt **unionsmedborgare från Rumänien och Bulgarien av romskt ursprung**. Detta beror till stor del på den upplevda ökningen av antalet tiggare i Sverige. Ombudsmannen har kritiserat den svenska polisen för att ha nekat rumänska romer inresa på grund av att de skulle tigga i Sverige.

Sverige har infört **bestämmelser för bekämpning av bedrägeri** som häver uppehållsrätten i fall av skenäktenskap eller skensamboskap eller falsk adoption. Det finns ingen relevant rättspraxis eller problem som rapporterats med avseende på denna bestämmelse.

De behöriga myndigheterna har inte kunnat lämna någon statistik över nekad inresa och utvisningar.

Unionsmedborgare **utvisas** väldigt sällan från Sverige, och då när de har dömts för att ha begått tillräckligt **allvarliga brott**. Det finns väldigt få rapporter om nekad inresa, och den enda tillgängliga rapporten är nekad inresa för unionsmedborgare på grund av antagandet att de avsåg att tigga pengar i Sverige.

Slutsatsen blir att även om **införlivandet** av direktivet är **tillfredsställande kvarstår praktiska hinder** som på ett väldigt betydande sätt kan hämma utövandet av den fria rörligheten för alla unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Klagomål som avser att man inte erhållit ett personnummer är vanliga och återkommande, och detsamma gäller klagomål avseende den tid det tar att utfärda uppehållskort för familjemedlemmar till unionsmedborgare. Ansvar för båda dessa praktiska hinder vilar hos det svenska skatteverket som insisterar på att tillämpa oflexibla krav avseende bevis på lämplig sjukförsäkring, vilket i praktiken utgör ett hinder för utövandet av den fria rörligheten.

Ett annat allvarligt problem är den återkommande diskrimineringen av människor av romskt ursprung, en tendens som påverkar såväl unionsmedborgare som svenska medborgare negativt. Även om denna diskriminering kanske inte utgör ett lika påtagligt hinder för den fria rörligheten som det svenska skatteverkets oflexibla regler avskräcker det kanske ändå romska unionsmedborgare och familjemedlemmar från att flytta till, eller stanna i, Sverige, och påverkar därför deras rätt till fri rörlighet.

BILAGA I: ÖVERSIKTSTABELL ÖVER INFÖRLIVANDET

Tabell 1 Överblick över införlivandet

Bestämmelser i direktivet	Nationella bestämmelser	Bedömning	Ändringar sedan 2008
<p>Artikel 3.2 Förmånstagare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Familjemedlemmar • Partner 	<p>3 a kap. 2 §, 3 a kap. 4 § utlänningslagen</p>	<p>I linje med direktivet</p> <p>I linje med direktivet för andra familjemedlemmar (artikel 3.2 b) Fördelaktigare än direktivet för sambor, eftersom dessa enligt svensk lag anses vara direkta familjemedlemmar enligt artikel 2 i direktivet i stället för "förmånstagare" enligt artikel 3.2 i direktivet.</p>	<p>Till följd av kommissionens kritik av Sverige i 2008 års rapport inkluderade Sverige ett fjärde stycke i 3 a kap. 2 § utlänningslagen där "annan familjemedlem" specificeras.</p> <p>Efter EU-domstolens mål Eind har den svenska regeringen inkluderat en särskild bestämmelse om familjemedlemmar till svenska medborgare som återvänder till Sverige efter att ha utövat sin rätt till fri rörlighet.</p>
<p>Artiklarna 5.1 och 5.2 Rätt till inresa</p> <ul style="list-style-type: none"> – Unionsmedborgare får inte åläggas skyldighet att inneha resevisering eller någon motsvarande formalitet. – Medlemsstaterna ska ge familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare all den hjälp de behöver för 	<p>2 kap. 8 a § utlänningslagen</p> <p>3 kap. 1 § stycke 2 utlänningsförordningen</p> <p>3 kap. 11 § utlänningsförordningen 2006:97</p> <p>8 kap. 11 §</p>	<p>I linje med direktivet</p> <p>8 kap. 9 § utlänningslagen tillåter principiellt nekad (åter)inresa för en vistelse på upp till tre månader på grund av att personen varit en orimlig börda för det sociala trygghetssystemet. Detta oaktat är rätten till inresa och uppehållsrätten nära sammankopplade och en unionsmedborgare eller familjemedlem skulle enbart kunna fråntas uppehållsrätten i upp till tre månader om han eller</p>	<p>Inga större ändringar. Sedan 2008 har det dock specificerats i 3 kap. 11 § utlänningsförordningen att en ansökan om visering från en sådan familjemedlem till en EES-medborgare som avses i 3 a kap. 2 § utlänningslagen (alla familjemedlemmar) ska handläggas skyndsamt.</p>

<p>att få nödvändiga viseringar</p>		<p>hon redan rest in i Sverige enligt artikel 6 i direktivet (uppehållsrätt i högst tre månader) och sedan, under ifrågavarande tremånadersperiod, har blivit en orimlig börda genom att utnyttja det sociala trygghetssystemet ett betydande antal gånger (i linje med artikel 14 i direktivet). Vidare verkar det som att bestämmelsen aldrig har tillämpats i praktiken, och det är enligt författarnas uppfattning heller inte sannolikt att den kommer att göra det</p> <p>Dessutom finns ingen uttrycklig bestämmelse i varken utlänningslagen eller utlänningsförordningen som motsvarar artikel 5.4 i direktivet enligt vilken den berörda medlemsstaten, i fall en familjemedlem som inte är medborgare i en medlemsstat inte har nödvändiga viseringar, innan utvisning får komma i fråga, ska ge dessa personer all rimlig möjlighet att få eller få tillgång till de nödvändiga handlingarna inom rimlig tid eller få bekräftat eller på annat sätt bevisat att de omfattas av rätten att fritt röra sig och uppehålla sig.</p>	
-------------------------------------	--	---	--

<p>Artikel 6 Uppehållsrätt i upp till tre månader utan några andra villkor eller formaliteter än kravet på att inneha ett giltigt identitetskort</p>	<p>2 kap. 5 § utlänningslagen 8 kap. 8 § utlänningslagen</p>	<p>I linje med direktivet Sverige har inte uttryckligen införlivat artikel 6 i direktivet. Rätten för en EES-medborgare och deras familjemedlemmar att stanna i Sverige följer dock direkt av 2 kap. 5 § utlänningslagen (dvs. en utlänningslag som vistas i Sverige mer än tre månader ska ha uppehållstillstånd). Innan de tre månaderna har gått får inga skyldigheter åläggas EES-medborgare eller deras familjemedlemmar med avseende på deras uppehållsrätt, förutom kravet enligt 8 kap. 8 § utlänningslagen enligt vilket en EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare får avvisas i anslutning till inresa till Sverige eller under de tre första månaderna efter inresa om han eller hon saknar pass eller visering när det krävs en sådan handling för inresa eller vistelse i Sverige. Avvisning får inte ske på den grunden att EES-medborgaren eller dennes familjemedlemmar saknar pass om han eller hon kan styrka sin identitet på annat sätt än genom innehav av pass.</p>	<p>Inga ändringar.</p>
--	--	--	------------------------

<p>Artiklarna 7.1 och 7.2 Upphållsrätt för längre tid än tre månader för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar grundad på anställning, tillräckliga tillgångar eller studentstatus</p>	<p>3 a kap. 3 §, 3 a kap. 4 § utlänningslagen</p>	<p>I linje med direktivet Gynnsammare än direktivet för arbetssökande eftersom 3 a kap. 3 § utlänningslagen ger en EES-medborgare uppehållsrätt i Sverige om han eller hon har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning</p>	<p>År 2014, efter att kommissionen kritiserade Sveriges införlivande av artikel 7.4, togs begränsningen bort med avseende på vilken "familjemedlemmar" berättigades automatisk uppehållsrätt om EES-medborgaren är en student (make/maka eller sambo och barn under 21). I dag är kategorierna av familjemedlemmar som kan förvärva rätten att stanna samma för alla EES-medborgare som själva har rätt att stanna, inbegripet studenter.</p>
<p>Artikel 14 Bibehållen uppehållsrätt så länge de inte blir en belastning för det sociala trygghetssystemet</p>	<p>3 a kap. 5 a–5 d §, 8 kap. 9 § utlänningslagen</p>	<p>I linje med direktivet</p>	<p>Bestämmelserna som införlivar artiklarna 12–14 flyttades 2014 från utlänningsförordningen till utlänningslagen. Inga väsentliga förändringar gjordes.</p>
<p>Artikel 16 Permanent uppehållsrätt</p>	<p>3 a kap. 6 §, 3 a kap. 7 §, 3 a kap. 8 §, 3 a kap. 9 § utlänningslagen</p>	<p>I linje med direktivet</p>	<p>År 2014 medförde en lagändring att regeringen kan utfärda förordningar om rätten till permanent uppehållstillstånd enligt artikel 18. De bestämmelser som särskilt införlivade artikel 16 förblir oförändrade.</p>
<p>Artikel 24.1 Likabehandling</p>	<p>4, 5, 6, 7 § Studiestödslagen⁷⁹</p>	<p>Brister i införlivandet Det finns inget uttryckligt införlivande i utlänningslagen av artikel 24 förutom vad gäller studiestöd. Fyra nya paragrafer i denna lag (Studiestödslagen 1999:1395) anger att vad gäller studiestöd ska utländska medborgare jämföras</p>	<p>År 2014 infördes rätten för familjemedlemmar till svenska medborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet och som är anställda eller egenföretagare i Sverige att jämföras med svenska medborgare enligt studiestödslagen.</p>

⁷⁹ Studiestödslag (1999:1395), 1999-12-16.

		<p>med svenska medborgare om de på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från unionsrätten och avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Detta gäller även familjemedlemmar, utländska medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige, medborgare som är varaktigt bosatta och vissa utländska medborgare som kan härleda rättigheter i fråga om familjeförmåner från unionsrätten (t.ex. gästforskare). Rätten till likabehandling för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar följer av de direkt tillämpliga och effektiva bestämmelserna i EU-fördraget och EUF-fördraget samt de svenska konstitutionella bestämmelserna om anslutning till EU (unionsrättens företrädare).</p>	
<p>Artikel 27 Begränsningar i den fria rörligheten och uppehållsrätten för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar av hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa</p>	<p>8 kap. 11 §, 8 kap. 12 § utlänningslagen</p>	<p>I linje med direktivet 8 kap. 11 och 12 § är i linje med artikel 27 i direktivet. De är även mer gynnsamma än direktivet eftersom Sverige har valt att inte införliva det undantag som låter medlemsstaterna</p>	<p>År 2014 omstrukturerades 8 kap. i syfte att förtydliga reglerna om nekad inresa och utvisning för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Ändringarna var mestadels redaktionella, men en ny bestämmelse infördes som tillåter nekad inresa av hänsyn till allmän säkerhet och ordning. Lagstiftningen hade tidigare</p>

			begränsa den fria rörligheten av hänsyn till allmän hälsa.	enbart tillåtit <i>utvisning</i> av hänsyn till allmän säkerhet och ordning. Bestämmelsen har diskuterats utförligt ovan. Bestämmelsen om utvisning och nekad inresa för EES-medborgare som är barn inkluderades också. 8 kap. 12 § ändrades också för att anpassa lydelsen till lydelsen i direktivet.	
Artikel 28 utvisning	Skydd mot	8 kap. 13 §, 8 a kap. 5 § punkt 2–3, 8 a kap. 3 § utlänningslagen [...]	8 kap. 14 §, 8 a kap. 2 §,	I linje med direktivet	Enligt ovanstående förklaring omstrukturerades 8 kap. i syfte att förtydliga reglerna om nekad inresa och utvisning för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Vad gäller bestämmelserna om skydd mot utvisning var ändringarna enbart redaktionella.
Artikel 35 rättigheter	Missbruk av	Kap. 3 a 4 § stycke 3, 14 kap. 5 b § utlänningslagen, förvaltningslagen (1986:223) ⁸⁰ 21 §	13 kap. 10 §,	I linje med direktivet	Denna bestämmelse inkluderades 2014 i utlänningslagen efter en dom i Migrationsöverdomstolen 2009. I domen framhöll domstolen att unionsrätten, i enlighet med rättspraxis vid EU-domstolen, inte får åberopas i fall av missbruk eller bedrägeri. Familjemedlemmarna till en unionsmedborgare skulle därför inte kunna ges uppehållsrätt om äktenskapet endast ingicks i syfte att kringgå bestämmelserna om inresa och uppehåll för tredjelandsmedborgare. Lagen ändrades för att spegla denna utveckling av rättspraxis. Bestämmelsen formades efter en befintlig bestämmelse om uppehållstillstånd som gör att

⁸⁰ Förvaltningslag (1986 :223), 1986-05-27.

			uppehållstillstånd kan nekas när det gäller skenäktenskap eller skensamboskap och falsk adoption.
--	--	--	---

BILAGA II UPPGIFTER OM NEKAD INRESA OCH UTVISNING

Tabell2: Uppgifter om nekad inresa, nekad uppehållstillstånd och utvisningar

Uppgifter	2012	2013	2014	2015 om uppgifter finns tillgängliga	Skäl
Nekad inresa	-	-	-	-	-
Nekad uppehållsrätt	-	-	-	-	-
Utvisning	-	9	20	10	Dom i brottmål

Källa: Rättspraxis

BIBLIOGRAFI

Lagstiftning

- Utlänningslag (2005:716)
- Utlänningsförordning (2006:97)
- Förvaltningslag (186:223)
- Studiestödslag (1999:1395).
- Lag (2015:899) om identitetskort för folkbokförda i Sverige
- Förordning (2015:904) om identitetskort för folkbokförda i Sverige
- Folkbokföringslag (1991:481)

Förarbeten

- Regeringens proposition 2005/06:77, Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, 2006-02-02.
- Regeringens proposition 2013/14:81 Uppföljning av rörlighetsdirektivets genomförande, 2014-01-30
- Regeringens proposition 2013/14:82, Tydligare regler om fri rörlighet för EES-medborgare och deras familjemedlemmar, 2014-01-30

Böcker

- Wikrén, G. och Sandesjö, H., *Utlänningslagen med kommentarer* (10:e upplagan, Norstedts Juridik, Zeteo, maj 2015)

Webbplatser

- Europeiska kommissionen, Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0840:FIN:sv:PDF>
- Europaparlamentet, generaldirektoratet för EU-intern politik, Jämförande studie om tillämpningen av direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2009/410650/IPO_L-JURI_ET%282009%29410650_EN.pdf
- Diskrimineringsombudsmannen, Statoil AB, ANM 2013/829, ANM 2013/830, Diskrimineringsombudsmannens webbplats, www.do.se
- Diskrimineringsombudsmannen, Nacka Forum Bil & Butik AB (Statoil), ANM 2013/828, Diskrimineringsombudsmannens webbplats, www.do.se
- Diskrimineringsombudsmannen, Hyresvärd i Filipstad, ANM 2011/981, Diskrimineringsombudsmannens webbplats, www.do.se

- Sheraton/Förvaltningsaktiebolaget Tegelbacken, ANM 2014/1725, Diskrimineringsombudsmannens webbplats, www.do.se
- Tid till beslut, Migrationsverket, www.migrationsverket.se
- Godkända id-handlingar när du ansöker om ID-kort, det svenska skatteverkets webbplats, www.skatteverket.se Du flyttar med din familj och ska leva på dina tillgångar (egna medel), det svenska skatteverkets webbplats
- Avgifter för ansökan om visum och uppehållstillstånd för besök, på Migrationsverkets webbplats, www.Migrationsverket.se.
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport,
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport, kvartal 2/2012 (april–juni), Ditt Europa - Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport, kvartal 3/2012 (juli-september)
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 3, kvartal 1/2013 (januari–mars)
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 4, kvartal 2/2013 (april-juni)
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 6, kvartal 4/2013 (oktober–december)
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 7, kvartal 1/2014 (januari–mars)
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 8, kvartal 2/2014 (april-juni)
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkoppling nr 9, kvartal 3/2014 (juli-september), Ditt Europa - Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 10
- Ditt Europa – Rådgivning, kvartal 4/2014 (oktober-december), Ditt Europa – Rådgivning, kvartalsvis återkopplingsrapport nr 11, kvartal 1/2015 (januari-mars)

Framställningar

- Framställning nr 1289/2012 till Europaparlamentet

Andra

- Justitieombudsmannen, *Allvarlig kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län, som avvisat utläningar med motiveringen att dessa ägnade sig åt tiggeri och dagdriveri*, dnr 6340-2010, 2011-06-28

GENERALDIREKTORATET FÖR INTERN POLITIK

POLICYAVDELNINGEN

MEDBORGERLIGA RÄTTIGHETER OCH KONSTITUTIONELLA FRÅGOR

Roll

Policyavdelningarna är forskningsenheter som ger specialiserad rådgivning till utskott, interparlamentariska delegationer och andra parlamentariska organ.

Politikområden

- Konstitutionella frågor
- Rättvisa, frihet och säkerhet
- Jämställdhet mellan kvinnor och män
- Rättsliga och parlamentariska frågor
- Framställningar

Dokument

Besök Europaparlamentets webbplats:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

FOTO: iStock International Inc.

ISBN 978-92-846-0296-4 (paper)
ISBN 978-92-846-0297-1 (pdf)

doi:10.2861/811014 (paper)
doi:10.2861/907777 (pdf)

